

motvorenju rada, a rad je u njoj ne-moćan, naprotiv: njom omogućen, potrebno je da se *destruira* antropologijski horizont etabliranja rada kao svijeta. Samo u svojoj uniformnoj jednostavnosti, bez maski koje je podupiru, kao takova do identiteta sabrana onto-theo-kosmo-antropologijska samosvojnost apsolutnog rada — doista, iz metafizičke neodredljive slobode, iziskuje pitanje koje više ne istražuje ono što je radom predodređeno i, tako istražujući, samog njega osigurava, nego promišlja povijesnu predodređenost samog rada iz radnom neuhvatljivog, radom znanošću neshvatljivog života kojem je svijet rada samo jedno razdoblje, a ne zauvijek udijeljeni usud.

*
* *

U početnom citiranom Marxovom tekstu iz Rukopisa (1844), kojeg odlučujuće značenje i važnost za čitavo djelo možda sada nije više tako misli daleko, na djelu je metafizičko prikriivanje metafizičke stvari rada kao dovršavanja jedne duge povijesti. Pokušajmo mjesto u tekstu gdje je riječ o „tvorenju (i: rađanju)“ čovjeka i prirode „*ljudskim radom*“ (durch die menschliche Arbeit) pročitati bez ovog pridjeva u smislu antropologističke emfaze metafizičkog subjektiviteta. Tad bi, u strogom smislu, ovo mjesto trebalo da glasi samo: „durch die Arbeit“ pa da rad kao tvorac i roditelj čovjeka-radnika dođe na vidjelo, a ne da se sakrije iza bića i navlastito čovjeka samog kao neko njegovo svojstvo, kao da ovaj i bića već nešto esencijalno-egzistencijalno mogu biti prije povijesne odluke u zgodu rada.

Promislimo stoga još jednom, odsudnije, prateći, na osnovi rečenog, domet tog mjesta u citiranom tekstu i djelu uopće. Iz njega ponajprije proizlazi: